

Paljasjyväinen kaura - viittä vaille valmiina viljelyyn

PIRJO PELTONEN-SAINIO, MTT ja ANNA-MAIJA KIRKKARI, Työtehoseura ry.

Paljasjyväinen kaura on laadullisesti vahva, mutta sen mainetta rasittavat oletukset sen heikkouksista. Paljasjyväisen kauran vahvuudet tulevat esille erityisesti tuotettaessa kotoista rehua. Paljasjyväinen kaura, jota voi kutsua luontoäidin pakkaamaksi ravintoainetiivisteeksi, on poikkeuksellisen valmis erikoiskasvi Suomen kasvuoloihin. Markkinoille kaivataan nyt satoisia lajikkeita sekä toimia, joilla alennetaan itävyysvaatimusta ja näin parannetaan siementuotantoedellytyksiä.

Paljasjyväisen kauran vahvuudet ja heikkoudet kulkevat käsi kädessä. Se on uusi viljelykasvi, mutta sillä on paljon annettavaa kotoiseen rehut tuotantoon. Sen kiistaton vahvuus on ravintorikkaassa jyvässä, josta puitaessa irtoaa oljen veroiset helpeet.

Toisaalta paljas jyvä altistuu mekaanisille vaurioille erityisesti sadonkorjuun aikana. Mitä kosteampana sato puidaan, sitä enemmän jyvät vioittuvat. Mekaanisten vaurioiden on epäilty heikentävän mikrobiologista laatua ja varastosäilyvyyttä. Nämä oletukset osoittautuivat kuitenkin aiheettomiksi, sillä eri jyväkosteuksissa puitu paljasjyväinen kaura säilyi härskiintymättä siinä missä tavanomainenkin. Myös homeita esiintyi idätyskokeissa vain hivenen enemmän kuin tavanomaisella kauralla. Viljoissa esiintyviä, homeiden tuottamia myrkyllisiä yhdisteitä on tutkittu erityisesti viime vuosikymmenenä. Homemyrkyjä esiintyi tuottamassamme kaurasadossa vain vähän ja satunnaisesti. Paljasjyväisyys ei lisännyt homemyrkyjen esiintymisen riskiä. Eräs paljasjyväisen kauran heikkous on jyvien epätäydellinen kuoriutuminen. Sato ei ole koskaan täysin kuoreton, vaan sen kuoriipitoisuus on 4-8 prosentin tietämissä. Kuoriutumatta jäävät jyvät eivät ole kypsyneet täysin. Tällaisia ovat erityisesti viimeisenä röyhyn kehittyneet, pienet jyvät. Kypsymistä viivästyttävät tekijät, kuten viileä ja kostea sää jyvien täyttymisen aikaan, lisännevät sadon kuoriipitoisuutta.

Turha taistella tuulimyllyjä vastaan

Paljasjyväisen kauran jyvät ovat eittämättä herkkiä vaurioitumaan. Tutkimustuloksemme viittasivat siihen, että lajikkeet, joilla on pieni ja pehmeä jyvä sekä vain heikosti jyvän selkäpuolelta ulos työntyvä alkio, kestävät parhaiten

vaurioitumatta puimurin uumenissa. Lajikkeiden kehittämisen ohella sadon hellävaraisella puinnilla voidaan parantaa itävyyttä. Sertifioidulle siemenelle asetettu 85 prosentin itävyyysvaatimus aiheuttaa kuitenkin paljasjyväisen kauran siementuotannossa päänvaivaa ja on viljelyn laajentamisen kompastuskivi. Suomen kasvuoloissa puinneille päästään harvoin niin alhaisessa jyväkosteudessa, että 85 prosentin itävyyysvaatimus saavutettaisiin. Meidän ei tarvitse Don Quijoten tapaan taistella tuulimyllyjä vastaan. Väistämätön tosiasia on, että paljasjyväisen kauran itävyyttä on vaikea huomattavasti parantaa kasvinjalostuksen keinoin. Yksinkertaiset ratkaisut tarjoavat kuitenkin nopean avun. Laskemalla paljasjyväisen kauran itävyyysvaatimus 75 prosenttiin Ison-Britannian esimerkin mukaan, siementuotannon mahdollisuudet meidän oloissamme paranevat olennaisesti. Meillä tehdyt koesarjat osoittavat, että alhainen itävyys voidaan kompensoida käyttämällä suurempaa kylvösiemenmäärää. Tällöin saadaan tasaiset ja rehevät kasvustot. Itävyyysvaatimuksen alentaminen antaa puhtia myös satoisien, jo luvassa olevien linjojen markkinoille laskuun, kun siementuotantoon kytkeytyneet riskit vähenevät.

Valmiina kotoiseen rehukäyttöön

Paljasjyväisen kauran vahvuuksia ja heikkouksia sekä toisaalta mahdollisuuksia ja uhkia pitäisi ennakkoluulottomasti punnita. Näin voitaisiin kartoittaa sen todelliset tuotantomahdollisuudet. Erinomaisesta laadustaan huolimatta elintarvikesovellukset saavat vielä odottaa. Lajikkeita pitää vielä kehittää ja viljelyä laajentaa. Samoin pitää vielä odottaa rehupuolen kokemusten karttumista. Nyt tiedossamme olevat todelliset heikkoudet, eli herkkyyys mekaanisille jyvävaurioille sekä epätäydellinen jyvien kuoriutumisen, eivät ole esteenä paljasjyväisen kauran käytölle kotoisena energiarehuna.

Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 1/2001: 2 sähköposti pirjo.peltonen-sainio@mtt.fi puhelin (03) 4188 2451.